

LV. LVGVVALLIVM

(Carlisle).

Eius viae, quam ab Eburaco per Isurium, Cataractonium, Lavatras (v. supra capp. XXII—XXV) et deinde per Westmorelandiam et Cumbriam versus septentriones directam fuisse scimus duplici itinerarii Antoniniani testimonio (p. 467—472 et p. 474—476), quod adscripsi supra (p. 73), mansio vel ultima vel paenultima Luguvallium est (*luguvallo* codd. itin. meliores p. 467, 2; *luguvalio* p. 474, 1 et 476, 6; *lugo vallio* Riccardianus p. 474, 1; unde cum Wesselingio eam, quam supra proposui, nominis formam veram esse existimo). Eiusdem autem viae apud Ravennatem superest memoria quamvis confusa, ut consentaneum in tali scriptore; apud eum enim post *Valteris* et *Bereda*, quae sunt itinerarii Antoniniani mansiones *Voreda* (p. 467, 3) et *Verteris* (p. 467, 5 = 476, 4), sequitur *Lagubalium* (5, 31 p. 431, 8). Quod nomen non dixerim ab Hadriani vallo derivatum esse, ut coniecit Camdenus (ed. VI p. 641), potest enim sine dubio vetustate illud superare; sed valli vocabulum Latinum ei inesse, ut vici fortasse vocabulum inesse vidimus Longovicio et Borcovicio, non negaverim. Constans autem apud Britannos opinio est iam media aetate (ut Guilelmi Malmesburiensis, cf. infra n. 926), *Caer Luell* Saxonum et recentiorum Carleolum (*Cairluell* Lelandi itin. 7 p. 61), unde hodiernum nomen *Carlisle* factum est, Luguvallio veteri respondere; neque videtur ea falsa esse, quanquam argumenta eius omni dubitatione maiora equidem certe non novi. Oppidum autem eo loco fuisse Romanum non exiguum vestigia docent ibi detegi solita atque iam a Lelando (itin. vol. 7 p. 57 ed. Hearne) descripta, aedificiorum parietinae, operis tectonici fragmenta, signa lapidea (ut Herculis a Bruce *wall* p. 294 repraesentatum) et aenea, tituli hic collecti (cf. Goughs Cam-

den 3 p. 427. 447; Maclauchlan *memoir* p. 76; H. Rooke *Archaeologia* 9, 1789 tab. 17; Bruce *wall* p. 293), supellex varia (*Archaeol. Ael.* 2, 1832 p. 312; *archaeol. journ.* 16, 1859 p. 306 ss.). Illud tantum dubium est, utrum ad stationes per lineam valli, inter quas in notitia sane non nominatur, sit referendum necne. Non magis sane remota est a vallo quam Magnae et *Castlesteads*; tituli militares autem duo tantum prodierunt alae Petrianae ille, de quo dixi capite praecedente (n. 929) et Herculi dedicatus pro salute *commilitonum Barbarorum* numeri incerti; qui tamen facile huc delati esse possunt ex vicina *Stanwix*. Sed fortasse non casu tantum accidit, quod nulli Luguvallii reperti sunt lapides eius generis, quod centuriale dicunt antiquarii Britanni; quod quam frequens sit in plerisque valli stationibus vidimus, in nulla alia vero prorsus deest. Cum testimonium certum desit, non rettuli inter stationes per lineam valli, neque vero loco suo movere volui, ne separaretur a *Stanwix*.

Praeter titulum unum imperfecte servatum a Guilelmo Malmesburiensi indeque a CAMDENO prolatum (n. 926) reliqui Luguvallenses omnes nuper demum prodierunt editique sunt ab HODGSONE (n. 932. 932) et BRUCIO aliisque nonnullis antiquariis recentioribus.

De *Carlisle* urbe praeter Cumbriae historiographos seorsum commentatus est, qui nomen suum taceri voluit, S. Jefferson (*the history and antiquities of Carlisle. Carlisle* 1838 8.); adscripsit titulos tres aliunde satis notos.

Ipse adii urbem, sed titulos aliquot servari in Athenaeo ibi postea demum comperi. Titulum unum (n. 12*) inter falsos referendum esse manifestum est.

923 Rep. a. 1783 in *Carlisle* in *Scotch Street*; servata in *Lazonby Hall*. Ara alta ped. 3 dig. 3. lata ped. 1 dig. 5 1/2.

Matrona
sedens

GENIO IC CI

Genius cum
cornu co-
piae

H. Rooke *Archaeologia* 9, 1789 p. 220; Hutchinson *Cumb.* 2 tab. ad p. 577; Lysons *Cumb.* p. 171, 59; Bruce in schedis. Fortasse *Genio loci*. Reliqui praeter Brucium titulum neglexerunt.

924 *Carlisle*, rep. a. 1860 in *English street*, when the foundations of the 'Journal' newspaper office were being dug. Est dimidia pars tabellae supra fastigatae, altae ped. 1 dig. 11, latae ped. 1 dig. 3.

DEI · HERC ulis in
VICTI · COI sor-
TBVS · PRO · S alute
COMMILTON um
BARBARORV m
OBVIRTV tem
P · SEXTANTV s ex civi.
TAT · TRAI A nensi

Bruce *Archaeol. Ael.* 5, 1860 p. 109, *archaeol. journ.* 17, 1860 p. 159, *gent. mag.* 8, 1860 p. 346, *wall* p. 295, qui supplementa praeivit et pristinam tituli formam rete definivit. Apparet igitur in parte dextra alterum titulum inscriptum fuisse.

Bruce comparat titulum Orellianum n. 1031 (= 1535), in quo Hercules consors imperatoris Aureliani dicitur putatque hic fortasse indicari Commodum; nam eius aetati convenire litteraturam. C. R. Smith Diocletianum et Maximianum intellegi voluit; sed titulus est sine dubio saeculi se-

925 *Carlisle*, rep. ante paucos annos (a. 1861?), when the sewers of that city were formed. Arula parva.

M · BAR
RECI · IA
N V A R /
VS · RR /
5 RECPAV
V S L M

cundi. Dei Herculis invicti consortes vel comites (ut Smith proposuit; sed n v. 2 in fine superest, non m) dei quilibet alii esse possunt una cum Hercule culti, quorum nomina fortasse conscripta erant in alio lapide ei, qui superest dimidiatus, olim super imposito. Sextantius cognomen potius quam gentile esse crediderim (praesertim cum cognomine alii alicui addendo spatium deficiat) ab oppido Gallico fortasse derivatum. Collato titulo Orell. 2003, quem iam McCaul comparavit, in quo nominantur *cives Traianenses*, non de Traianopoli videtur cogitandum esse. sed de civitate Traiana, quae nunc est *Xanten*.

Dei Herc[ulis in]victi con[sor]tibus pro s[alute] commiliton[um] Barbaroru[m] ob virtu[tem] P(ompeius) Sextantiu[s ex civi]tate Traia[nensi]

[Commilitones barbari ii sunt qui carent civitate Romana; nam cum homo Sassinas in titulo Aquileiensi vol. V n. 923 ([s]eptimae qui cohortis centuriam reguit praetoriae fidus non barbarica[e] legionis) commilitones non ex Italia oriundos barbaros dicat, non nimis mirabimur Traianensem hominem similiter appellare milites auxiliares. TH. M.]

A. W. Franks et Bruce descripserunt; hic etiam ectypum misit vix utile (mentionem fecit tituli *Ianuarius* inscripti *Archaeol. Ael.* 6, 1861 p. 52 et *gent. mag.* 11, 1861 p. 529, fortasse huius).

1 BAR veri esse simillimum affirmat Bruce, sed legi etiam posse M·BAB et M·B·B; M·B legit Franks. 2 Elementum tertium etiam G esse posse, 4 aut RF aut RP legi posse, 5 certum esse excepto elemento tertio, quod item G esse possit, Bruce affirmat. 4—6 ita legit Franks: VS·RI// | REC//V| VS//A.

M(arti) Barreci Ianuarius v(otum) s(olvit) l(ibens) m(erito)